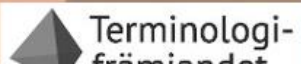

JOBBIG TERMINOLOGI?

Om yrkessvenskan, språkliga register och autenticitet

Stina Hållsten (Södertörns högskola) berättar om sin forskning i yrkessvenska och vilken roll terminologi spelar för den.

Webbinarium 20 oktober 2026, kl. 17

avslutat projekt:

Att arbeta på sitt andraspråk: språkliga praktiker i arbetslivet och design av yrkesanpassade språkutbildningar. (Forte 2020-2024)

- Syfte: Öka kunskapen om vuxnas andraspråksinlärning i relation till yrkeslivet, med målet att presentera element till modeller för hur kurser i yrkessvenska kan utformas.
- Nyanlända yrkespersoner, läkare och grönyteskötare
- Yrkesinriktade utbildningar i svenska med praktikinslag: sjukvårdssvenska + grönyteskötarsvenska
- Forskningsfrågor:
  - Vilka språkliga krav ställs i respektive yrkeskontext?
  - Vilken lärandepotential rymmer de båda utbildningarna avseende deltagarnas förutsättningar att utföra ett arbetsliv på svenska?
  - Hur ser den s.k. individanpassningen ut inom utbildningarna utifrån deltagarnas förutsättningar och mål?

Presentationen idag

- Hur yrkeslivets olika språkbruk ges utrymme i en av projektets studerande kurser, sjukvårdssvenska, och hur yrkeslivets olika språkbruk ger undervisningen relevans och autenticitet
- Hur deltagarna hanterar yrkesspråkets terminologi och fackbegrepp
- Vilka ramfaktorer som verkar viktiga för att skapa autenticitet i utbildningen
- Material:
  - Observationer och inspelningar från kurs och praktik (ca 4 dagar/lektioner + språkpraktik)
  - Intervjuer med deltagare, lärare, handledare, kommunrepresentanter...
  - provmaterial från Socialstyrelsens kunskapsprov för läkare med examen från tredje land.

Utgångspunkter

- Fördelar och utmaningar med praktik i en autentisk yrkeskontext:
  - Autenticitet (Gee 2015; Ivanič et al.2009)
  - Praktikens organisering? Handedare? Mentorer? (Suni 2017)
  - Praktikens möjlighet till språkanvändning? (Søgaard Sørensen & Holmen 2004; Sandwall 2013; Walldén 2023; Eklund Heinonen 2026; Hållsten 2026)
- Investering snarare än motivation som en förutsättning för språkinläring (Darvin & Norton 2017)

Yrkesinriktade kurser i svenska för invandrare

- Populär och växande utbildningsform i Sverige
- Snabbspår till arbetsmarknaden: allt större fokus på arbetsmarknadspolitiska mål (Dahlstedt & Fejes 2019)
- Språkkunskaper som nyckel till arbetsmarknaden (eller vice versa?) (Dahlstedt m.fl. 2021)
- Risk för att specifika yrkesrelaterade språkkunskaper prioriteras i undervisningen på bekostnad av en gedigen grundläggande språkförmåga (Lindberg & Sandwall 2012, 2017; Sandwall 2013)
- Hur ser ett yrkesspråk ut?
  - Specifikt ordförråd? Terminologi?
  - Specifika kommunikativa krav?
  - Specifika litteracitetspraktiker?

Relaterad forskning och andra publikationer*

- Forsberg Lundell & Ahlgren (2025). "Språk och arbetsmarknad i Sverige – en svår ekvation". Ratio.
- Svenskt Näringsliv: "Från sfi till svenska för arbete. Förslag för förbättrade språkkunskaper, ökad självförsörjning och stärkt kompetensförsörjning." Rapport sep. 2026
- Rydenvald, M. Skoglund, I. (2026). Att få in språket i medicinen och medicinen i språket – att utveckla det professionella läkarspråket i medicinsk miljö. *Högre utbildning*, 16(2), 14–29
- Delegationen för migrationsstudier (Delmi): Rapport om effekterna av arbetsplatsförlagd språkutveckling för utrikes födda i arbete. Diskussion av utkast i november.

*=längre publikationslista + vårt projektets publikationer i slutet av presentationen

Svenska för personer med legitimationsyrken inom vården, "sjukvårdssvenska" eller SFM

- 3 dar SFI, 1 dag språkpraktik på arbetsplats, 1 dag yrkessvenska
- Läkare, psykologer, farmaceuter etc.
- Den som bedöms ha tillräckligt med svenskkunskaper för att kunna tillgodogöra sig praktik, praktiserar 1 dag/vecka
- Målet är att klara kunskapsprovet (för läkare) i processen mot svensk läkarlegitimation.
- Lärarna deltid i vården (t ex sjuksköterska), deltid på kursen
- Kursen ligger i lokaler på sjukhuset = autentisk miljö, inte "bara" skolmiljö

Språkpraktiken på sjukhuset: det dagliga team-mötet

- Nyckelpraktik på kliniken: återkommande varje vardag, med samma struktur och samma syfte.
- Diskutera patienterna före rondan
- Olika yrkespersoner deltar och samtalar: överläkare, läkare, AT-läkare, sköterskor, USK, arbetsterapeuter...
- Ca 2 timmars möte/dag
- Språkpraktikanten från kursen antecknar för hand, lyssnar men pratar väldigt lite.

Exempel på språkpraktik på sjukhuset: det dagliga teammötet. "Hästdos".

Diana överläkare

Mia undersköterska

Anna undersköterska

1. Diana hm: petronella hhh (2) (xxx)förstår ja (5) kan du berätta lite om henne
2. Anna °kan inte du göra det°
3. Mia jo (.) men hon hade tagit en resultat var de ju cordaron var det ja precis
4. Diana hur går det för henne
5. Mia jo asså hon var ju upp nu lite på toa nu på morgonen hon e ju fullt vaken å så där men ((harklar sig)) e: hon blir lite yrslig då(.) hon hade ett väldigt högt tryck direkt på morron (.) å så låg
6. hon å vila lite nu då var det lite lägre hundrafemtio över hundraen nu då=
7. Diana =ja hundratio hundranitti har varit [på morgonen
8. Mia [ja precis
9. Anna vi har ju inte gett henne nå mediciner än för vi tänkte vi skulle höra vad hon
10. ska ha (.) å inte då e:: kanske (xxx) står ju kvar kvar på hennes li:sta:
11. Diana ja de va kvar jag har kryssat på morgonen i alla fall
12. Mia men vi har inte gett (.) någonting
13. Diana [ja
14. Anna [men hon tycker hon känner sig yr å så å sen har vi inte pratat så mycket mer om ja men varför å så
15. Diana jag tänker att om hon tagit där ((tittar på skärmen)) om hon verkligen har tagit åttiofyra tabletter
16. kan det stämma hon borde ha ((skratt)) lite lägre [blodtryck så frågan är verkligen stämmer
17. Mia [ja ja precis
18. Anna ja
19. Diana ((skratt)) det är som hästdos

Exempel språkpraktik, från team-motet. "Åka banjo"

Mia = undersökterska

Anna = undersökterska

Mikael = underläkare

Diana = överläkare

1. Mia han skulle ju åka banjo
2. Diana skulle?
3. Mia ja?
4. Diana ska
5. Mia ska ja precis han ha inte åkt än i varje fall när vi gick in här
6. Diana m-h?
7. Anna va ju han andra han (ohör) två som sku åka [först]
8. Diana [(ohör)]
9. Mia ja
10. Mikael (ohör) va inte sån duoambulans
11. Mia aa
12. Anna de vore ju juste [men
13. Diana [(ohör; tonfall?)
14. Anna de gå inte koppla upp då båda två så de e därför de går dom kan ju
15. dubbelbädda men dom kan ju inte ha båda uppkopplade [(ohör)
16. Mia [(ohör)]
17. Diana fast egentligen christ:er: har inte haft nån hjärtinfarkt bara
18. han som haft hjärtinfarkt det är inte nåt akut nödvändigt att
19. skulle vara uppkopplad
20. Anna nä [okey då hade dom (ohör)

Vad gör man då på kursen i sjukvårdssvenska? Övar på team-mötesdeltagande? Nja.

Men (i stället?), annan aktivitet med autentiskt innehåll:

Jobb med uppgifter från kunskapsprovet för läkare med examen från tredje land

3. En 76-årig man, som frångett appendektomi på grund av appendicit i 50-årsåldern och en besvärlig streptokocktonsillit i 40-års-åldern, har varit väsentligen frisk. Han har under den senaste månaden haft ett par – tre plötsliga svimningsanfall. Han söker dig nu på grund av hastigt tilltagande andnöd sedan 4 dagar och vitaktiga skummande upphostningar.

I status finner du en afebril patient med ett blodtryck på 140/100 mmHg. Inga perifera ödem. En hjärt/lungröntgen visar förstorat vänsterhjärta och ett tämligen uttalat lungödem.

Vilket av nedanstående alternativ är den mest sannolika diagnosen?

- a. **Kalcifierande aortastenosis**
- b. Mitralisinsufficiens
- c. Akut reumatisk feber
- d. Infektiös endokardit

exempel samtal om frågan på lektionen. "vitaktiga skummande upphostningar"

den senaste månaden haft ett par – tre plötsliga svimningsanfall. Han söker dig nu på grund av hastigt tilltagande andnöd sedan 4 dagar och vitaktiga skummande upphostningar.

01 L1: eh (.) vitaktiga sa du (.) vitaktiga skummande upphostningar
02 och det är ju att färgen är vitt på skummet som kommer när
03 han hostar (.) [eh]
04 E1: [Stefan]
05 L1: ja?
06 E1: vad betyder skummande?
07 L1: skummande? (.) eh (.) ja: ibland vill vi ha en skummande
08 kopp kaffe och då kallar vi det för kaffe latte när det är
09 skum på (.) eller hur? (.) eller man kan stå vid vågor(.)
10 vid havet och det bildas vitt skum på ytan när det blåser
11 mycket och det är stora vågor [det är skum]
12 L2: [eller om man] (.) dricker
13 coca cola (.) håller upp (.) då är det skum överst (.)
14 eller om man diskar (.) så är det också skum (.) med diskmedel
15 L1: eller att man dricker [öl till exempel]
16 E1: [öl (.) öl också]
17 E2: skummande upphostningar dom är typiska för hjärtsvikt

Ett exempel till, från lektion. "förklara för en patient"

L: datortomografi (.) skiktröntgen bättre ord
att använda med patienter (.)
man skivar upp kroppen som ett långt bröd (.)
precis som vi gjorde med sockerkakan här (.)
om man ska förklara för en patient (.)
sputumprov (.) det kallar vi på svenska upphostningsprov (.)
ja vill att du ska spotta i den här koppen (.)
å då måste man ju ofta visa för patienten ((harklar sig))
bronkoskopi (.) hur ska man förklara de? |
vi ska gå ner i dina luftrör med en kamera (.)
spirometri (.) lungfunktionstest

(Annat exempel: biopsi - vävnadsprov – köttbit)

Delstudie: Vilka utmaningar för en L2-talare finns i Socialstyrelsens kunskapsprov? (Hållsten 2023).

1. Syntaktiskt komplexitet.

Hon är frisk förutom Alzheimers sjukdom och du har kommit för att bedöma om hon lider av beteendestörning vid demenssjukdom med tanke på mera oro sista tiden och viss aggressivitet mot personalen.

vid upphostning;
sväljningssvårigheter;
tilltagande
snarkningsbesvär

2. Fasta flerordskonstruktioner, ordval, bildliga betydelser. Ovanliga allmänord.

Hon hänger som en trasa i
förälderns famn

(Sara) petar länge i maten

ställa – ställa mot
väggen – ställa till
svars.

påtagligt (dålig
andedräkt)

3. Modalitet och vaghet. Diskursivt återberättande med olika röster

(Du träffar) i egenskap av kirurgjour

Emellanåt (blir det aktuellt)

Du ser framför dig

Mamman säger att resistensen ökat i storlek

- 1 och 2 försvårar även för en ganska avancerad andraspråkstalare (Lindberg 2006, 2007; Prentice 2010) .
- 3: Stor kognitiv uppgift att sälla information om vad som är huvudspår och stickspår, dvs. vad som hör till kontextuella faktorer och vilken kunskap som faktiskt efterfrågas. L1-talaren har i de flesta fall den kompetensen automatiserad.

Ex. uppgift i kunskapsprovet. flerordskonstruktioner, vaghet, modalitet, röster i samverkan med passivsatser

(n.b. medicinska termer = inte nödvändigtvis försvårande)

101 Milla väntar sitt tredje barn. | Vid graviditetsvecka 12 visar blodprov | att hon har blodgrupp 0, Rh+ med antikroppar av typ anti-K (Kell). |
Hur bör detta handläggas? |

Välj ett alternativ: |

1. Ultraljudsundersökning - inklusive doppler - bör göras snarast
2. Dessa antikroppar har ingen betydelse för den fortsatta handläggningen
3. Hon ska lämna flera blodprover för analys av antikroppar
4. Vid eventuell blodtransfusion är det viktigt | att hon ges blod | som är Kell-positivt |
5. Hon bör efter förlossningen få immuniseringsprofylax |

(passivsatser, satsförkortningar, fasta flerordskonstruktioner, vaghet/modalitet, röst: visserligen bara Milla/hon men passivformer + satsförkortn. implicerar fler röster)

Ex uppgift i kunskapsprovet. knepig syntax + ovanliga allmänord

70.

Morfin och oxykodon är två vanliga preparat | som ordineras till många patienter (b1) | som har smärta vid cancersjukdom. (b2) | Emellanåt blir det aktuellt | att byta mellan dessa. |

(b1+b2-konstruktion i form av relativsatser, satsförkortning, ordval, fast flerordskonstruktion)

Anamnes och medicinskt register (forts. Hållsten 2023) :

...på tal om vad som ska testas i Kunskapsprovet (*kunskap, bedömningsförmåga, viss förståelse*) och vilket språk tentanden möter:

L1-talaren: stöd av de mer berättande inslagen, som alltså kan ses som del i läkarens litteracitet och ett medicinskt register (kunna skriva och läsa anamnes, använda texten för att dra slutsatser osv.).

L2-talaren: ännu inte automatiserad språklig färdighet att sälla i texten. Mer berättande drag kan försvåra för den som aldrig arbetat i vården i Sverige och därmed aldrig skrivit eller läst anamnes. Skillnad för den som läst SFM eller motsvarande, eller hunnit jobba.

Analysen visar att det språkliga register frågorna rör sig inom inbegriper medicinsk terminologi, förstås, men även en avancerad språkanvändning vad gäller **vaghet, modalitet, röster**. Provspråket säger också något om vilka språkliga sammanhang yrket kan innefatta, exempelvis förhållningssätt, även beskrivning av arbetssituationen (sjukvårdens organisering, arbetsdagen etc). Och, t ex uttrycket:

"Skicka hem honom med lugnande besked"

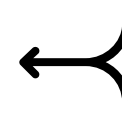
Tillbaka till forskningsfrågorna: Yrkeslivets olika språkbruk

...kan se två slags krav, såväl muntligt (patientsamtal, teammöten) som skriftligt (läsförståelse i kunskapsprovet)

- Språkliga krav = Alla aspekter av att tala och förstå svenska, inklusive det **medicinska språkliga registret** (vilket kan vara terminologi, specialiserade begrepp och uttryck, latinska ord/försvenskning av latiska ord...) och ett **starkt allmänspråk**
- Kommunikativa krav = Roller, kontext, den lokala professionella praktiken, arbetsplatsens organisering...

forts. forskningsfrågorna: Spår av yrkeslivet i utbildningen?

- Autentiska uppgifter på kursen? Team-mötet en vanlig yrkesuppgift, medan kursen snarast har fokus på språk och kommande prov (vilket också är viktigt, förstås)
- Utrymme för egna initiativ från deltagarna / bjuda in och ge autenticitet.
- Fokus på ordbetydelse > pragmatiskt fokus, med anpassning av ord.
- Ger språkpraktiken möjlighet till språkträning? Ja men passivt.

- Kunskapsprovet
  - Lärarens bakgrund
  - Bejaka deltagarnas professionalism.

Välkommen! Baserad på yrkeserfarenhet och en tillägnad professionell blick.

Implikationer för kursdesign

- Autenticitet: Deltagarna möter faktiska språkliga och kommunikativa krav och får träna på dessa. Lärarna på kursen kommer inifrån professionen. Hög legitimitet hos deltagarna.
- Behovet av allmänspråklig kompetens får inte underskattas. Är *en del av* yrkeslivet snarare än "något annat"
- Ramfaktorer vi såg kunde utvecklas*:
  - Länken praktik – språkkurs. Handledare på sjukhuset behöver avsatt tid
  - Språklärare ska inte underskattas
  - Övningar som ger deltagarna mer taltid
  - Explicit träning i uttal
  - Skriftpraktiker: skrift aktualiseras sällan. Fokus på kunskapsprovets uppgifter = läsförståelse, men inte på yrkeslivets skrivande och läsande

*=jfr Svenskt Näringsliv (2026): "Från sfi till svenska för arbete. Förslag för förbättrade språkkunskaper, ökad självförsörjning och stärkt kompetensförsörjning".

Utifrån perspektivet **språkliga register och litteracitet**:

Att behärska ett språk innebär att behärska flera språkliga register. Att lära sig exempelvis ett yrke innebär också att lära sig dess språkliga register. Registerbegreppet avser inte bara ordförråd och syntax, utan även specifikt begrepp, uttryckssätt, perspektiv, samtalsstruktur osv.

Forskning visar att den som behärskar ett språkligt register på ett språk lär sig det registret snabbare på det nya språket.

Alltså: läkare som har läkarlingot på ett språk har lättare att lära sig läkarlingot på svenska.

Exemplen från kursen och språkpraktiken: lågfrekventa allmänord behöver mer tid på kursen än specifik medicinsk terminologi. Översättningen från medicinska ord till medicinska ord som andra yrkesgrupper förstår till uttryck som patienter eller anhöriga förstår, behöver stor uppmärksamhet.

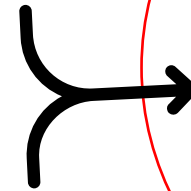
Exemplet kunskapsprovet (som ett av de språkliga krav som ställs på den som ska arbeta som läkare i Sverige): Tentanden har av skälet ovan förväntningar på att provet ska vara skrivet inom ett medicinskt register. Ett alltför allmänspråkligt formulerat prov försvårar, till och med?

...jobbig terminologi?

Det professionella språkliga registret innefattar både ord och fraser som hör till allmänspråklig kompetens och ord och fraser som hör till professionell, kontextberoende språkanvändning.

Inte alltid skarp gräns mellan allmänspråklig kompetens och specialiserad, professionell språklig kompetens:

- Lågfrekventa ord som vi associerar till allmänspråket används i professionell interaktion: ('skummande', 'hästdos', 'yrslig', 'upphostning'...)
- Ordförråd som associeras till allmänspråklig kompetens kan ha specifik professionell betydelse ('kryssa', 'plocka och dona')...falska vänner

Här, kan sägas, ligger frågan om terminologi:

- medicinsk terminologi: sällan bekymmer för den utbildade, utländska läkaren.
- ...hitta allmänspråklig motsvarighet → svårare
- ...hitta allmänspråklig motsvarighet utan att förlora professionella rollen → också svårare

Tack för uppmärksamheten!

Referenser

- Dahlstedt, M., Colliander, H., Rydell, M. & Gruber, S. (2021). Språket som nyckel. I: Dahlstedt, M & Fejes, A. (red). *Utbildning i migrationens tid: viljor, organisering och villkor för inkludering*. Studentlitteratur.
- Dahlstedt M. & Fejes A. (2019). Fostering entrepreneurial citizens. I: *Neoliberalism and market forces in education: Lessons from Sweden*. Routledge.
- Darvin, R., & Norton, B. (2017). Language, identity, and investment in the 21st century. I T. McCarty & S. May (Eds.), *Language policy and political issues in education. Encyclopedia of language and education* (pp. 227–240). Springer
- Gee, J. P. (2015). *Social linguistics and literacies*. Routledge.
- Hållsten, S. (2020). *Yrkesinriktad språkutbildning och kommunikativa krav i arbetslivet*. Länsstyrelsen Stockholm:
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:sh:diva-43071>
- Ivanič, R. Edwards, R., Barton, B., Martin-Jones, M., Fowler, Z., Hughes, B., Mannion, G., Miller, K., Satchwell, C., Smith, J. (2009) *Improving Learning in College - Rethinking Literacies across the curriculum*. Routledge
- Lindberg I. & Sandwall K. (2012). Samhälls- och undervisningsperspektiv på svenska som andraspråk för vuxna invandrare. I: Hyltentam, K., Axelsson, M. & Lindberg, I. (red.) *Flerspråkighet – en forskningsöversikt*. Vetenskapsrådet.
- Rydenvald, M. Skoglund, I. (2026). Att få in språket i medicinen och medicinen i språket – att utveckla det professionella läkarspråket i medicinsk miljö. *Högre utbildning*, 16(2), 14–29. <https://doi.org/10.23865/hu.v16.7456>
- Sandwall, K. (2013). *Att hantera praktiken - om sfi-studerandes möjligheter till interaktion och lärande på praktikplatser*. Göteborg.
- Suni, Minna (2017). Working and learning in a new niche. An ecological perspective to work-related language skills of migrants. I: Angouri J. et.al. *Negotiating boundaries at work*. Edinburgh.
- Søgaard Sørensen, Marianne & Holmen, Anne. (2004). *At blive del af en arbejdsplads – om sprog og læring i praksis*. Århus: Danmarks Pædagogiske Universitet
- Walldén, R. (2023). Adult migrants' voices about learning and using Swedish at work placements in basic language education. *Studies in the Education of Adults*, 56(1), 43–65.

Publikationer i projektet, såhär långt

- Eklund Heinonen, M., Hållsten, S. & Söderlundh, H. (2022). Individualisation in vocational training for immigrants: Developing professionalism and language through feedback. In: (eds. L. M. Moreno, M. Teras, P. Gougoulakis & J. Kontio). *Migration and Inclusion in Work Life – The role of VET*. Emerging issues in Research on Vocational Education and Training. Vol 7. Stockholm: Atlas Förlag.
- Heinonen, M. E. (2026). Får man språket på köpet? Om språkets utrymme på yrkesanpassade kurser i svenska. *Nordand*, 21(1), 19–36. <https://doi.org/10.18261/nordand.21.1.2>
- Hållsten, S (2023). Språkliga krav för den utländska läkaren. Vad krävs av läkare med examen utanför EU för att klara Socialstyrelsens kunskapsprov? *Nordand* 18(3)
- Hållsten, S. (2026). Participating through speaking, or? Linguistic participation during placement at the hospital. *Migration and Language Education*, 6(1), 102896. <https://doi.org/10.29140/mle.v6n1.102896>
- Söderlundh, H. & Eklund Heinonen, M. (2023). ‘The door you can walk through to society’: Social inclusion and belonging in vocational programmes for immigrants. *Social Inclusion*, 11(4), 58 – 68.